

LEVALLOIDNÍ INDUSTRIE ZE ZÁPADNÍHO PŘEDPOLÍ KRUMLOVSKÉHO LESA (okr. Znojmo)

LEVALLOIS-LIKE INDUSTRIES FROM THE WESTERN OUTSKIRTS
OF KRUMLOVSKÝ LES (District of Znojmo)

MARTIN OLIVA
MZM - Anthropos

ABSTRACT:

Lithic industries from the region to the west of Krumlovský les and the Rokytná River canyon fuse the Middle Palaeolithic method of discoid and irregular cores with Levalloisian method and prismatic cores of Upper Palaeolithic character. In this area, the Levallois method appears in its entirely typical representation, both the classical Middle Palaeolithic and the late ("Bohunician") that has its analogies in the Near East. One of these sites, Jamolice I, otherwise shows a clearly Middle Palaeolithic character, although without bifacial forms and flat retouch. The other sites belong to the EUP but they differ from the assemblages with the Levallois-leptolithic method in the scarcity of cherts from Stránská skála. Hence a concept presents itself that this is where an autonomous region of EUP with the Levalloisian method occurs whose roots could be traced to the Middle Palaeolithic industry from Jamolice I.

KEY WORDS: Krumlovský les, Early Upper Paleolithic, Szeletian, Bohunician, Middle Paleolithic, Levalloisian method, Jurassic chert, Moravia.

I. ÚVOD

Zatímco východní svahy Krumlovského lesa poskytly početné a velmi bohaté soubory štípané industrie, datované převážně do starší fáze mladého paleolitu, západní okolí tohoto vydatného zdroje jurských rohoveců je odborníkům na starší dobu kamennou téměř neznámé (obr. 1-2). Příčiny tohoto rozporu jsou objektivní i subjektivní povahy. K těm objektivním patří daleko menší množství i vydatnost paleolitických nalezišť, související bezpochyby s tím, že rohovec se v tomto regionu již na povrchu nevyskytuje. Důležitou roli sehrála i poloha regionu, z něhož se, na rozdíl od východních svahů, neotevíral daleký rozhled do nížin s velkými řekami a s krajinným megasybolem Pálavy. Subjektivním faktorem byla usilovná prospekční činnost sběratele Václava Effenbergera, kterého na východní svahy Krumlovského lesa nasměroval Karel Valoch po té, co byl na perspektivy kraje upozorněn nálezem pěstního klínku ve sprašovníku pod Leskounem (KLÍMA 1957). Podivné je tedy spíše to, že k objevu tak bohaté oikumeny paleolitu došlo na východních svazích tak pozdě, a navíc z tak zvláštního popudu - zmíněný klínek byl totiž s největší pravděpodobností podvrhem, pocházejícím ve skutečnosti ze západní Evropy.

Ze západního okolí Krumlovského lesa byly v meziválečné době známy jen drobné nálezy z okolí kostela sv. Floriána nad Moravským Krumlovem (SKUTIL 1936, 74-75). O to větším překvapením se pro místního muzejníka Josefa Kaufmana stal náhodný nález části velkého listovitého hrotu, učiněný roku 1966 žáky místní školy při sběru brambor a přeražený při tom motýčkou (obr. 4: 1). Z prostoru nálezu hrotu měl později J. Kaufman získat ještě další nálezy (zápis v inv. knize muzea v Moravském Krumlově u inv. č. 2178 až 2256). Avšak již předtím v letech 1963 až 1964 sbíral na celém návrší, označeném zde jako stanice Dobřínsko I, Antonín Dvořáček z Dobřínska. U příležitosti stěhování do Blažovic předal svou sbírku

NEOLITICKÁ GRAFITOVÁ KERAMIKA V SEVERNÍ ČÁSTI MORAVSKO-ČESKÉHO POMEZÍ¹

NEOLITHIC GRAPHITE CERAMIC IN THE NORTHERN PART
OF THE MORAVIAN-BOHEMIAN BORDERLAND

VRATISLAV JANÁK¹ - JANA NĚMCOVÁ² - MARTIN HLOŽEK³
- PAVEL KEJVAL² - TOMÁŠ PETR¹

¹ Slezská univerzita v Opavě, ² Regionální muzeum Litomyšl, ³ České vysoké učení technické v Praze

ABSTRACT:

The original objectives of the SGS/4/2020 project "Use of graphite in the northern part of the Moravian-Bohemian borderland in prehistory and the Middle Ages", carried out by the Institute of Archaeology, Faculty of Philosophy and Sciences, Silesian University in Opava, and the Archaeological Department of Regional Museum Litomyšl, were restricted by the epidemic. Regarding its prehistoric part, only geomagnetical measurements were carried at the Neolithic settlement of Nedošín 11 (geomagnetical map of an area of around 5,400 sqm in the south-western part of the site) and at the Staré Město - Bílá Studně [Old Town - lonely house White Well] site (negative outcome). A total of 21 ceramic samples from 6 sites were selected from the collections of RML for micro-petrographic analysis, of which 9 samples came from the Staré Město 1 site and 7 samples from the Hradec nad Svitavou site. These are two generally synchronous (middle phase of Linear Pottery Culture) monocultural settlements that have been examined through excavation in recent years. In particular, the analyses showed a significant technological difference between the samples of ceramics from both sites. The rock used in the temper is different, while in Hradec the temper is also very often rough-grained, in contrast to Staré Město, and burnt organic (plant) additives are found in it, still completely missing in Staré Město. They also showed that we need to distinguish between two groups of graphite ceramics in the region - ceramics with the unintentional addition of graphite (mere fragments of graphite rock in the temper), which prevail in Hradec, and real or actual graphite ceramics (fine graphite pigment in the matrix, lumps of graphite in the temper), which prevail in Staré Město; however, ceramics from both groups are present in both locations. Unfortunately, it is still not possible to conclusively identify the source of graphite raw material for Staré Město 1. The assumption that it is located at the foot of Dubina Hill was supported by the discovery of a hitherto unknown outcrop at a distance of only around 500 m from the settlement. The site in Hradec certainly did not use material from Dubina; based on dislocation on the right bank of the River Svitava, we can perhaps consider sources in the vicinity of Svojanov, although their exploitation in prehistory has not yet been documented.

KEY WORDS: Moravian - Bohemian borderland - graphite ceramic - graphite sources - Linear Pottery Culture - geomagnetical measurement - micro-petrographic analysis - local specificities in ceramic technology.

ÚVOD

Cíle projektu SGS/4/2020 „Využívání grafitu v severní části moravsko-českého pomezí v pravěku a středověku“, realizovaného Ústavem archeologie FPF Slezské univerzity v Opavě (dále ÚA SU) ve spolupráci s Archeologickým oddělením Regionálního muzea v Litomyšli (dále AO RML) byly původně dosti ambiciózní. Pokud jde o jeho pravěkou část, bylo cílem na základě povrchových průzkumů, ev. sondáží na vybraných lokalitách shromáždit relevantní kolekci nálezů jednak pravěké grafitové keramiky, jednak grafitových hornin, využívaných při výrobě této keramiky, které by reprezentovaly jejich zdroje. Taková kolekce by tvořila základ databáze a s využitím mikropetrografických rozborů umožňovala mj. také sledovat distribuci pravěké grafitové keramiky v oblasti severní části pomezí. Obě základní

**DEPOZITA BRONZOVÝCH NÁRAMKŮ
STARŠÍ DOBY BRONZOVÉ Z KRUMLOVSKÉHO LESA
(K. Ú. MORAVSKÝ KRUMLOV, OKR. ZNOJMO)**

METALLDEPONIERUNGEN DER FRÜHBRONZEZEITLICHEN BRONZEARMRINGE
AUS DEM KROMAUER WALD (BEZ. ZNOJMO)

MILAN SALAŠ

Archeologický ústav Moravského zemského muzea

ABSTRACT:

Repeated metal detector survey in the southern part of Krumlovský les (Krumlov Forest) has detected many Bronze Age depositions of metal artefacts – apart from solitary pieces also three multi-deposits. The contribution is dedicated to presentation and analysis of a hoard of two bracelets (Moravský Krumlov 4) and one solitary bracelet. All three artefacts represent massive C-type bracelets with discoid terminals, which are typical of Únětice Culture (stage B A2) mainly in Bohemia and Central Germany. Regarding the local concentration of all metal deposits and the contemporaneous large-scale extraction of local cherts, which is confirmed by archaeological excavations, we can define this part of Krumlovský les within the settlement structure as a hyper-communal space with two complementary areas (intended for deposition and exploitation) in a sacred landscape at the periphery of the settlement ecumene.

KEY WORDS: Moravia, Early Bronze Age, Únětice Culture, bracelets, deposition area, mining area, landscape.

ÚVOD

Podobně jako řada dalších více či méně nápadných krajinných útvarů také Krumlovský les, geomorfologický okrsek Bobravské vrchoviny, v posledních letech byl a stále je častým objektem povrchových průzkumů prováděných téměř vždy detektorovou prospekci. Při těchto často amatérských aktivitách bylo zhruba od r. 2005 v celém okrsku včetně hradiska na Rěně nalezeno nejméně šest kovových depotů a nejméně devět soliterních bronzových artefaktů, které souhrnně chronologicky pokrývají téměř celou dobu bronzovou. Až na dříve publikovaný srp s řapem z polohy pod Holým kopcem na katastru Budkovic (SALAŠ 2006), část starobronzové sekerky a tři mladobronzové depoty z hradiska na Rěně (SALAŠ 2018) byly všechny ostatní kovové artefakty nalezeny v jižním až jihovýchodním cípu Krumlovského lesa a tedy v jihovýchodní části katastru Moravský Krumlov. Do objevu těchto detektorových nálezů byl z katastru Moravského Krumlova znám pouze starší nález depotu únětické kultury v místní části Rakšice (ONDRÁČEK 1959, 40; SALAŠ 2009, 20–21; TIHELKA 1965, 23), vedený nyní jako depot Moravský Krumlov 1 a následně další tři nové depoty z Krumlovského lesa jsou tedy registrovány jako Moravský Krumlov 2–4. Z těchto tří celků byl zatím publikován pouze středobronzový depot Moravský Krumlov 3 (SALAŠ 2021). V předloženém příspěvku je nyní prezentován další bronzový depot dvou náramků Moravský Krumlov 4 a soliterní bronzový, typologicky identický náramek, který lze posuzovat jako monodepozitum.

OKOLNOSTI, NÁLEZOVÁ A TOPOGRAFICKÁ SITUACE DEPOZIT

Depot Moravský Krumlov 4 byl objeven 20. 1. 2014 při povrchovém detektorovém průzkumu ve spolupráci s P. Trískem z Ivančic, a to na západním svahu kóty 376 m v nadm.

GRAFITOVÁ KERAMIKA Z PŘELOMU RANÉHO A VRCHOLNÉHO STŘEDOVĚKU A JEJÍ PŘÍNOS K POZNÁNÍ DĚJIN SEVERNÍ ČÁSTI MORAVSKO-ČESKÉHO POMEZÍ¹

MIDDLE AGES GRAPHITE CERAMICS AND THEIR CONTRIBUTION
FOR KNOWLEDGE OF HISTORY OF MORAVIAN-BOHEMIAN BORDERLAND

VRATISLAV JANÁK¹ – JANA NĚMCOVÁ² – MARTIN HLOŽEK³

¹ Slezská univerzita v Opavě, ² Regionální muzeum Litomyšl, ³ České vysoké učení technické v Praze

ABSTRACT:

The original objectives of the SGS/4/2020 project “Use of graphite in the northern part of the Moravian-Bohemian borderland in prehistory and the Middle Ages”, carried out by the Institute of Archaeology, Faculty of Philosophy and Sciences, Silesian University in Opava, and the Archaeological Department of Regional Museum Litomyšl, were restricted by the epidemic. As far as the medieval part of the project is concerned, geomagnetical measurements were carried out at the Staré Město - Radišov site (so far without any results). A total of 24 ceramic samples from 6 sites were selected from the collections at RML for micro-petrographic analyses. The results of the analyses of a total of 14 samples from 4 sites in the vicinity of Litomyšl indicate with high probability the existence of a local production and distribution circuit of graphite ceramics with a tradition perhaps dating back to the 11th century. Three samples from the hilltop settlement Radkov, which has the characteristics of an unfinished urban site from the 2nd half of the 13th century, do not exclude belonging to the previously identified circuit around Staré Město, but rather indicate the existence of another circuit operating south of it, not yet identified. This might also include samples from Březová nad Svitavou (7 pcs), which are very similar to those from Radkov, although the site is geographically much closer to the sources of graphite in the vicinity of Jevičko, where we must also assume the existence of a separate circuit. We should look for the hypothetical workshop of the new circuit somewhere in the area of the graphite outcrops in the vicinity of what is now Městečko Trnávka; however, their possible use in prehistory and in the Middle Ages is unknown, although there was a graphite mine here in Bohdalov in the Modern Period. The possible existence of such a circuit and the affiliation of ceramics from Radkov to it would be an important contribution to discussion ongoing in regional historiography on the colonisation of the northern part of the Moravian-Bohemian borderland.

KEY WORDS: Moravian – Bohemian borderland – graphite ceramic – graphite sources – Middle Ages – micro-petrographic analysis – production/distribution circuits of ceramics – the issue of medieval colonisation in the region.

SOUČASNÝ STAV POZNÁNÍ

Hlavním cílem projektu SGS/4/2020: „Využívání grafitu v severní části moravsko-českého pomezí v pravěku a středověku“, realizovaného Ústavem archeologie FPF Slezské univerzity v Opavě (dále ÚA SU) ve spolupráci s Archeologickým oddělením Regionálního muzea v Litomyšli (dále AO RML) bylo na základě povrchových průzkumů, ev. sondáží na vybraných lokalitách shromáždit relevantní kolekci nálezů jednak pravěké a středověké grafitové keramiky jednak grafitových hornin v zájmovém území, tj. v severní části moravsko-českého pomezí (kterou v podstatě ztotožňujeme s územím okresu Svitavy). Taková kolekce by podstatně přispěla k vytvoření databáze se širším geografickým záběrem, přínosné pro subtilní poznání využívání místních zdrojů grafitu v pravěku a středověku v českých zemích i okolních oblastech.

Epidemie nicméně záměry projektu v r. 2020 podstatně redukovala a terénní akce omezila na minimum. To představovaly geomagnetické průzkumy na lokalitách Nedošín 11,

STŘEDOVĚKÝ OBJEKT V INTRAVILÁNU OBCE DOLANY (OKR. OLOMOUC)

MEDIEVAL OBJECT IN THE BUILT-UP AREA OF THE VILLAGE DOLANY (OLOMOUC DISTRICT)

LUKÁŠ HLUBEK

Vlastivědné muzeum v Olomouci

ABSTRACT:

In the article we deal with research conducted by Zora Trňáčková in the village Dolany (Olomouc). In 1962, she conducted the exploration of a medieval building in the vicinity of house No. 50. The brief saved description of the finding situation and the analysis of the collected clay daub points to the building as having been a wood and clay structure. Analysis of the acquired ceramic samples indicates an approximate dating around the first half of the 15th century.

KEY WORDS: Dolany, Middle Ages, village, wood-clay object, clay daub, ceramics.

ÚVOD

V rámci inventarizace archeologické podsbírky Vlastivědného muzea v Olomouci (dále jen VMO) narazil kurátor na kolekci středověkých nálezů z Dolan (okr. Olomouc). Tento materiál získala archeoložka VMO Zora Trňáčková,¹ která při kopání základů nového domu v Dolanech zachytila vrstvu obsahující silně propálenou mazanici se zlomky keramiky (obr. 1: 1). Z krátké zprávy sepsané vedoucí výzkumu plyne, že nejspíše šlo o zřícenou stavbu z pěchované hlíny, kterou lze klást do pozdního středověku či novověku. Nověji se k datování této zjištěné situace vyjádřil Marek Kalábek, který vyzvednutou kolekci keramiky řadil jednou do 14. století a podruhé do 14.–15. století. Zároveň připustil možnou souvislost prozkoumaného objektu se dvorem Alžběty z Dolan (TRŇÁČKOVÁ 1962, nestránkováno; TRŇÁČKOVÁ 1963, 17; KALÁBEK 2005, 58, 62–63; KOUDELA – ŠINDLÁŘOVÁ 2012, 14; HLUBEK 2021, 90).

STRUČNÉ DĚJINY DOLAN VE STŘEDOVĚKU

V případě vsi Dolany neznáme přesný rok založení. Pouze dva zlomky keramiky datované do 12. století (k tomu KALÁBEK 2005, 58, 63, obr. 5: B) mohou indikovat její možné založení v raném středověku. V písemných pramenech se nepřimo Dolany objevují v roce 1235, kdy česká královna Konstancie darovala špitálu sv. Františka v Praze ves Hloubětín. Mezi svědky se nacházel také Demetrius z Dolan. Je možné, že šlo o spoluvlastníka či majitele Dolan. V roce 1264 registrujeme mezi svědky Viléma z Dolan a Ratmír či Ratimír z Dolan se objevuje ve svědečné řadě v roce 1283 (ŠINDLER 1942, 7; BOLINA 2002, 166; KOUDELA – ŠINDLÁŘOVÁ 2012, 14–15).

Další písemné zprávy o Dolanech máme až z první poloviny 14. století, kdy vesnice patřila místním zemanům. Od 30. let 14. století ji vlastnili bratři Racek a Otánek z Dolan. Z písemných pramenů známe zejména Racka z Dolan, který měl s manželkou Alžbětou (Eliškou) dva syny a dceru. Roku 1351 prodal Racek část Dolan a polovinu pusté vsi Lhotky

NOVÉ ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY ZE SÍDLA NOVOKŘTĚNCŮ V ČERMÁKOVICÍCH

NEW ARCHAEOLOGICAL RESEARCH AT THE ANABAPTIST SETTLEMENT
IN ČERMÁKOVICE

JIŘÍ PAJER

Strážnice

ABSTRACT:

The Anabaptist settlement at Čermákovice, documented in writing, is situated on today's territory of Horní Kounice (distr. Znojmo), at the secluded location of Alinkov. Its position was identified in 2003 and, for the risk of liquidation of the buildings, the premises were designated a cultural monument in 2014. However, contrary to written sources and results of tentative archaeological probes, monument preservation workers conducting architectural-historical research here qualified the site unfoundedly as a manor with brewery. Therefore, an extensive archaeological survey was carried out in the years 2019–2020, the results of which unequivocally confirmed the primary historical function of the site as one of the Moravian Anabaptist settlements.

KEY WORDS: Moravia, Anabaptist sities, Čermákovice (Znojmo District), ceramic.

Sídlo novokřtěnců, situované v minulosti na katastru obce Čermákovice, se dnes nachází v odložené lokalitě Alinkov (k. ú. Horní Kounice, okr. Znojmo). Bylo identifikováno v roce 2003 v rámci terénních průzkumů, jejichž cílem byla přesná lokalizace sídel moravských novokřtěnců a zjištění jejich keramické výroby. Lokalitu tvoří uzavřený obdélníkový dvůr s dominující hlavní obytnou budovou v jihozápadní části, v čele nádvoří se nacházejí ruiny někdejšího mlýna s přílehlou vedlejší obytnou budovou, na severozápadní straně leží hospodářské budovy, dnes také už zdevastované, a ve vstupní východní části konírna (obr. 1). V roce 2014 získal celý areál nový majitel, který se netajil záměrem asanovat většinu staveb a adaptovat patrovou obytnou budovu pro potřeby penzionu. Proto vzhledem k vysoké historické hodnotě dvora byl celý areál zapsán do seznamu kulturních památek s účinností od 30. prosince 2014. V roce 2017 lokalitu zakoupilo sdružení ASSOCIATION ALINKOV, které usiluje o všestranný stavebně historický, archeologický a geofyzický průzkum areálu a v konečné fázi o jeho důslednou památkovou rehabilitaci.¹ Toto úsilí vychází zejména ze skutečnosti, že areál Alinkova je unikátní památkou a jediným kompletně dochovaným dokladem sídla moravských novokřtěnců, který nemá žádné soudobé analogie u nás ani ve středoevropském kontextu.²

K PŮVODU A FUNKCI AREÁLU

Původ areálu je spolehlivě doložen podle archivních pramenů. Nejstarší zpráva z roku 1596, obsažená v příznávacích berních listech panství Tulešice, dokládá v lokalitě mlýn s obydlím novokřtěnců, velikost mlýna se specifikuje v dalším daňovém příznání z roku 1599 jako zařízení o čtyřech složeních (PAJER 2015 a, b; PAJER 2016).³ Zprávy o sídle v Čermákovicích uvádějí také kroniky novokřtěnců, které k roku 1612 komentují navýšení daně z tamní koželužny a mlýna, k roku 1615 zmiňují úmrtí hospodáře komunity, k roku 1621 je zde zaznamenán případ sídla cisařským vojskem a k roku 1622 opuštění sídla, kdy se celé

KOVY Z ARCHEOLOGICKÉHO VÝZKUMU V KRALICÍCH NAD OSLAVOU

VIDLIČKA - DOKLAD VYTŘÍBENÉHO STOLOVÁNÍ NA KRALICKÉ TVRZI

METALLGEGENSTÄNDE AUS DER ARCHÄOLOGISCHEN GRABUNG IN KRALICE NAD OSLAVOU

DIE GABEL ALS BELEG DES VERFEINERTEN TAFELNS AUF DER FESTE VON KRALICE

ZDENKA MĚCHUROVÁ

Archeologický ústav MZM

ABSTRACT:

Abstract: Long-years' archaeological excavations of Vlasta Fialová have brought a lot of metal finds but only a part of them can be evaluated. Non-ferrous metals resist the best to soil conditions (book fittings and fibulas, letters, printer's pins). Iron items have been preserved in a quite high number, the problem however is their fragmentary character, thus the limited possibility of their identification. A two tine fork with antler two-part handle with beak-like end stands out from such objects. It is an extraordinary item not only thanks to its good preservation condition. For an archaeological find from the turn of the 16th and 17th centuries, it is a very unusual object. The fork was the last part to join the dining cutlery. During the Middle Ages its two tine form was used only in the kitchen or for serving dishes and meat from a common plate. Its full usage is documented not only by iconographic sources and art historical collection items but now also by archaeological finds.

KEY WORDS: Fort of Kralice, Moravia, archaeological find, iconographic sources, art history collections, cutlery, fork.

I. ÚVOD¹

Historické prameny spojují Kralice a jejich tvrz se stejnojmenným zemanským rodem, který má své kořeny ve 13. století, ale největší proslulosti nabyl za Jindřicha Kralického z Kralic v 16. století. Po prodeji panství Janu St. ze Žerotína r. 1572 se kralická tvrz stává právě z jeho podnětu tajným sídlem tiskárny Jednoty bratrské (1578–1620). V roce 1621 je tvrz vypálena a tím její významná stopa v dějinách postupně mizí (FIALOVÁ 1959, 12–26; KNOZ 2010, 113–122, 144–152).

Podnět k výzkumu, jehož se ujala na přelomu 50. a 60. let minulého století odborná pracovnice Moravského muzea dr. Vlasta Fialová, byl dán historickou tradicí místa tvrze, známé coby tajné sídlo tiskárny Jednoty bratrské, kde byla vytištěna proslulá Bible kralická. Mimořádným unikátem se stal především nálezy více než čtyř tisíc originálních tiskařských liter a knihařských ozdob (FIALOVÁ 1958, 75–76; MĚCHUROVÁ 2002, 19–29; MITÁČEK *ed.* 2010); v souboru archeologických nálezů se však zachovalo množství zajímavých dokladů středověkého a renesančního kamnářství (MĚCHUROVÁ 2018), užitkové keramiky (MĚCHUROVÁ 2020) a kovových předmětů.²

Z barevných kovů se v materiálu z Kralic jedná o typografický materiál, cenný soubor literek, špendlíků i tiskařských nástrojů, které jsou uloženy ve sbírkovém fondu Památníku Bible kralické MZM (CHALOUPKA 1977). Kromě toho pocházejí z výzkumu V. Fialové také různé kovové součásti kožených knižních vazeb, zejména bronzová nárožní kování, středová kování a části knižních spon (obr. 1a, b; FIALOVÁ 1958, CHALOUPKA 1987).

HRY CARLA GOZZIHO NA MORAVSKÝCH A SLEZSKÝCH SCÉNÁCH

CARLO GOZZI'S PLAYS IN MORAVIAN AND SILESIAN THEATRES

VERONIKA VALENTOVÁ

Odd. dějin divadla MZM

ABSTRACT:

Unlike Carlo Goldoni's texts, Carlo Gozzi's plays are not staged in our theatres very often. For the most part, theatres present his dramatic fairy tales (fiabe teatrali) *Turandot*, *The Green Bird*, *The King Stag* and *The Love for Three Oranges*. They were performed in a few Ostrava theatres (Ostrava National Moravian-Silesian Theatre, Petr Bezruč Theatre, Arena Chamber Theatre, Ostrava Puppet Theatre) but also in the National Theatre in Brno, in the Radost Theatre in Brno, City Theatre in Zlín, Moravian Slovak Theatre in Uherské Hradiště and in the Horácké divadlo theatre in Jihlava, mostly in the second half of the twentieth century.

KEY WORDS: Carlo Gozzi, Antonio Sacchi's troupe, *Turandot*, *The King Stag*, *The Love for Three Oranges*, *The Green Bird*, *Zobeide*, Brno National Theatre, Brno Radost Theatre, Ostrava National Moravian-Silesian Theatre, Petr Bezruč Theatre, Arena Chamber Theatre, Ostrava Puppet Theatre, Zlín City Theatre, Moravian Slovak Theatre in Uherské Hradiště and Horácké divadlo theatre in Jihlava.

Dramatik, spisovatel a básník Carlo Gozzi (1720–1806) se narodil v Benátkách jako šesté z jedenácti dětí hraběte Jacopa Antonia a Angely Tiepolo. Zchudlá šlechtická rodina mu neumožnila ukončit kvalitní vzdělání, proto musel vstoupit do vojenské služby, kterou strávil v Dalmácii. Po návratu založil roku 1747 spolu se svým bratrem Gasparem, rovněž dramatikem, *Akademií tulpasů* (*Accademia dei Granelleschi*). Pod její hlavičkou bojoval od padesátých let 18. století proti reformním snahám Carla Goldonihho, o němž tvrdil, že „zničil komedii dell' arte, která tvoří pověst a čest národa ... a nahradil ji nudným, plačtivým, duchu naší země odporujícím bastardním dramatem“ (KRATOCHVÍL 1987, 520). Proti Goldonihho požadavkům „pravděpodobnosti“ (*verosimiglianza*) používal ve své tvorbě motiv „zázraku“ (*meraviglia*). Didaktické poslání jeho her navíc souviselo s ostrou kritikou osvícenství, opěvováním aristokracie a s konzervativním protěžováním starých zvyklostí (týkajících se například i postavení ženy ve společnosti či v manželství). Obavy z narušení dosavadních zavedených pořádků postupně silicím vlivem buržoazní střední třídy vedly v jeho tvorbě často až k pohrdání obyčejným člověkem, jehož pracovitost a přičinlivost Goldoni naopak velebil. Paradoxně ale působily Gozziho hry ve své době mnohem lidovějším dojmem než měšťanské komedie Goldonihho, ač to tak sám nezamýšlel (LEHUTA 1962, 197). Svě polemické výpady poprvé veřejně prezentoval v díle *Bárka neviditelných vlivů na přestupný rok 1756* (*La tartana degli influssi invisibili per l'anno bisestile 1756*), o rok později v *Komickém divadle v hospodě U Poutníka* (*Il teatro comico all'osteria dell'Pellegriano*), kde ironizoval názory prezentované právě v Goldonihho hře *Komické divadlo* (*Il teatro comico*). Triumfem jeho protigoldoniovských výpadů se stala inscenace první pohádkové alegorické hry *Láska ke třem pomerančům* (*L'amore delle tre melarance*), kterou představila v lednu roku 1761 divadelní společnost Antonia Sacchiho v benátském divadle San Samuele. Nečekaný divácký úspěch této satirické hry způsobil definitivní odchod Goldonihho z rodných Benátek a následnou spolupráci Gozziho se jmenovaným souborem. Také další dramatické pohádky (fiabe teatrali) – *Havran* (*Il Corvo*), *Král jelenem* (*Il Re cervo*), *Turandot*, *Žena had* (*La Donna serpente*),

OBSAH - CONTENTS - INHALT

OLIVA, M. Levalloidní industrie ze západního předpolí Krumlovského lesa (okr. Znojmo) Levallois-like industries from the western outskirts of Krumlovský les (District of Znojmo) ...	3
JANÁK, V. - NĚMCOVÁ, J. - HLOŽEK, M. - KEJVAL, P. - PETR, T.: Neolitická grafitová keramika v severní části moravsko-českého pomezí. Neolithic graphite ceramic in the northern part of the Moravian-Bohemian borderland	31
SALAŠ, M.: Depozita bronzových náramků starší doby bronzové z Krumlovského lesa (k. ú. Moravský Krumlov, okr. Znojmo) Metalldeponierungen der frühbronzezeitlichen Bronzearmringe aus dem Kromauer Wald (Bez. Znojmo)	47
JANÁK, V. - NĚMCOVÁ, J. - HLOŽEK, M.: Grafitová keramika z přelomu raného a vrcholného středověku a její přínos k poznání dějin severní části moravsko-českého pomezí Middle Ages graphite ceramics and their contribution for knowledge of history of Moravian-Bohemian borderland	59
HLUBEK, L.: Středověký objekt v intravilánu obce Dolany (okr. Olomouc) Medieval object in the built-up area of the village Dolany (Olomouc district)	77
PAJER, J.: Nové archeologické nálezy ze sídla novokřtěnců v Čermákovcích New archaeological research at the anabaptist settlement in Čermákovice	93
MĚCHUROVÁ, Z.: Kovy z archeologického výzkumu v Kralicích nad Oslavou Vidlička - doklad vytříbenosti renesančního stolování na Kralické tvrzi Metallgegenstände aus der archäologischen Grabung in Kralice nad Oslavou Die Gabel als Beleg des verfeinerten Tafelns auf der Feste von Kralice	111
VALENTOVÁ, V.: Hry Carla Gozziho na moravských a slezských scénách Carlo Gozzi's plays in Moravian and Silesian theatres	125
CORRIGENDUM	141